

Сдружение
„Дете и пространство“

unicef
for every child

Знаем ли какво е да си родител на тийнейджър в България?

Изследователски екип:
Йордан Йосифов
Давид Кюранов
Николай Михайлов

Дизайн на изследването

Проучване проведено: октомври - декември 2017 г.

4 изследователски въпроса

Кабинетно проучване: преглед на нормативна и политическа рамка.

Теренно проучване: 96 респонденти с разнообразен профил (дълбочинни интервюта (13) и фокус групи (86)).

Ограничения

Ключови понятия и взаимосвързки (1)

Родителството е ...

- **изключително по своя характер взаимодействие и отношение, което включва отговорност за задоволяване на основни потребности и грижи от страна на по-възрастен човек (родител) към дете, базирани на емоционална, социална и почти винаги биологична връзка между тях и е обект на установяване и на нормативна регулация;**
- често разглеждано и през под-категиорите **майчинство** и **бащинство**.

Ключови понятия и взаимосвязки (2)

- **Юношество** (определение за целите на изследването; UNICEF [2017])
- **„Подкрепата за родители“** (Innocenti [2015])
- **„Семейна подкрепа“** (Innocenti [2015])
- **„Семейна политика“** (Коцева, Т., Димитрова, Е. [2014])

Ключови понятия и взаимосвързки (3)

Родителство на юноши следва да бъде разглеждано като ...

динамично отношение и взаимодействие, при което родителят, освен другите си отговорности, следва да отчита постепенно нарастващия капацитет на детето си, като същевременно го овластява и извежда до положението на и себе-уважаващ се млад човек.

Нормативна и политическа рамка

Еклектичност и секторна разпокъсаност

Неизбежни:

и политическите документи, и нормативните адресират
родителството, родителите и юношите **през своите секторни
перспективи, без подкрепата за родителството да е изведена
като водеща цел на между-секторно сътрудничество**

Образование

Здравеопазване

Социално подпомагане и закрила на детето

Други сектори (култура, право-охрана и вътрешен ред).

Обща тема: **промяната**

- В същността си промяната е порастване, **съзряване**.
- Характер на промяната: твърде **бърза** и(ли) твърде **ранна**.

Стратегии, с които родителите реагират:

- **Ограничено включване** в живота на детето си;
- **Предразполагане**;
- **Строго родителстване**;
- **Успешно балансиране** (между свободен избор и задължения; родители поставящи ясни граници).

Подпомагането на родителите трябва да бъде **диференцирано според сценария** и стратегиите, в които семейството се е „наместило“

- **Ограничено включващи се родители**: *да осъзнаят по-пълно нуждите на юношеството и да взаимодействат по-добре с институции, подкрепящи децата.*
- **Предразполагащи родители**: *да бъдат подкрепяни в позитивни подходи на дисциплина и в поставяне на граници на юношите.*
- **Строгите родители**: *да бъдат насърчени за възпитателни подходи, които „запазват контакта“ и доверието с юношите; нужда от „обяснителен модел“ на юношеството.*
- **Успешно балансиращите родители**: *да бъдат окуражени за техния подход и да се насърчи неговото разпространение.*

Индивидуални, междуличностни и макро-фактори, влияещи на родителските стилове и практики

Резултати (2)

Глобалните промени в българското общество:

- Усещане за несигурност в обществото.
- За част от родителите: разминаване между обществените и семейните норми за лична свобода и овластяване („Имат много права“).
- Конфликт между ново-възникващи и традиционните очаквания („Не искат да изживеят детството си“; сексуалност, материалност).
- Разлики между града и селото: опосредени през микро-фактори.

Фактори на ниво семейство:

- „Непълни семейства“ (включва, **но не само**, семейства на родители, работещи в чужбина, чиито деца са останали в страната).
- Трайни и неразрешими конфликти в семейството между двамата родители.

Индивидуални фактори:

- Увреждане на детето.
- Пол на родителя.
- Принадлежност към определени общности.

Индивидуални, междуличностни и макро-фактори, влияещи на родителските стилове и практики

Изводи и препоръки (2)

Факторите могат да бъдат **детерминанти на стила или модератори**.

Различните конфигурации на екологичните фактори при всяко конкретно семейство налагат **диференцирани подходи на подкрепа**.

Допълнителна материална подкрепа и социални услуги за:

- **Родители и деца в ситуация на „непълни семейства“;**
  - **особено внимание към семейства, при които родители работят в чужбина, а децата са останали в страната**
- **Семейства с деца с увреждания.**

Други конкретни препоръки:

- **Необходимо е да се преодолеят нагласи сред някои родители, и сред някои юноши, че същността на родителската грижа е основно материална;**
- **Насърчаване участието на онези бащи, които са все още пасивни, в по-ангажирани родителски роли;**
- **Подкрепа за особено уязвими подрастващи.**

Неформална подкрепа:

За юношите

- Родители
- Приятели

За родителите

- Партньорът
- Разширеното семейство
- Приятели (рядко)
- Кметове на села (!)

Формална подкрепа:

За юношите

- Училище
- Психолози (рядко, напр.
при деца с увреждания)

За родителите

- Педиатър/личен лекар
- Психолози
- Отдели за закрила на детето

Подкрепата **за родители на деца с увреждания** е
изключително необходима!

Източници на формална и неформална подкрепа за родителите и юношите

Изводи и препоръки (3)

Както източниците на подкрепа, така и уменията на родителите за (практиките им на) търсене и са ограничени.

Конкретни препоръки:

- Засилване на **услугите за непълни семейства и семейства на юноши с увреждания;**
- Подобряване на **капацитета** на институции и професионалисти **да взаимодействат с родители, като партньори;**
- **Подобряване на сътрудничеството между институциите**, така че да не бъде само формално;
- **Промяна на информираността и нагласите на родителите за ползване на услуги** като психологически консултации, групи за подкрепа и програми за родители и други.

Директни:

Не бяха открити (едно изключение)

Индиректни:

Политики

Програми

Съдържателно **преосмисляне и допълване на съответните нормативи**, за да могат програми за подкрепа за родители на юноши да се интегрират в съществуващи „платформи“ за подкрепа на децата и семействата.

Нуждата на **родителите да се срещнат с други родители**, и да обсъждат специфични теми от интерес за тях.

Необходимостта от **адресиране на безпокойства и трудности, които изпитва родителят и в общуването с детето, и в съвместяването на родителството** с останалите си социални роли.

Практическото приложение -реално, по места- зависи от **успешната координация между институциите**, особено когато се касае за комплексни потребности на децата и семействата.

Общи препоръки (1)

Родителството на юноши е необходимо **да бъде разпознато и подкрепено** както от публичните институции, така и от обществото.

Гарантиране на достъп до **услуги с универсално покритие и за юноши, и за родители** на юноши.

Общи препоръки (2)

Адекватна подкрепа за родители, които в ежедневието си трябва да се справят с различни уязвимости.

Подкрепата за родители на юноши трябва да подпомага родителите да подготвят децата си за независим живот; в този смисъл родителите трябва да могат да подкрепят децата си в справянето с предизвикателства, а не да решават проблемите им вместо тях.

*С БЛАГОДАРНОСТ
ЗА
ВАШЕТО ВРЕМЕ И ВНИМАНИЕ!*

Сдружение
„Дете и пространство“

unicef
for every child